

Asia: VN/26856/2023

## **Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölainsiksi**

Lausunnonantajan lausunto. Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi ympäristöministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan lausuntopyynnössä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti.

### **Kommentit luvusta 1 Yleiset säännökset**

Koneyrittäjät ry (jäljempänä Koneyrittäjät) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnokseen hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölainsiksi ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Koneyrittäjät kannattavat ehdotusta, että alueidenkäytön suunnittelujärjestelmä eli kaavajärjestelmä, joka sisältää valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, maakuntakaava, yleiskaava ja asemakaava, pysyy pääpiirteiltään ennallaan.

Merkittävimmät muutokset kohdistuvat ehdotuksen mukaan maakuntakaavoitukseen, jonka yksityiskohtaisuutta ja oikeusvaikutteisuutta yritetään keventää ja siirtää seudullisesti merkittävien alueidenkäyttöratkaisujen tekeminen kuntien yleis- ja asemakaavoitukseen. Tämä on hyvä tavoite, mikäli kunnat kykenevät resursoimaan ja tekemään todellista yhteistyötä seudullisissa alueidenkäyttöratkaisuihin.

Ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen, huoltovarmuuteen ja varautumiseen sekä digitalisaation edistämiseen tähtäävien tavoitteiden tuominen selkeästi osaksi alueidenkäytön suunnittelun lainsäädäntöä on periaatteessa hyvä tavoite, mutta se edellyttää tarkkarajaisia määrittelyjä, harkittua työtä lain perusteluissa sekä täsmällistä lainsäädäntöä suhteessa jo olemassa oleviin sektorilakeihin ja niitä toteuttaviin viranomaisiin. Luonnoksessa on kohtia, jossa tämä ei näkemyksemme mukaan toteudu.

### **Kommentit luvusta 2 Viranomaisten tehtävät**

Alueidenkäytön valvontatehtävän ja samalla muidenkin ympäristövastuualueen nykyisten tehtävien (esimerkiksi YVA-yhteysviranomaisen) keskittäminen yhteen valtakunnalliseen viranomaiseen todennäköisesti yhtenäistää viranomaisten tulkintakäytäntöjä ja selkeyttää viranomaisten rooleja.

Viranomaisten tehtävistä säädettäessä herää kysymys siitä ovatko kaikki tehtävät säädetty riittävän tarkkarajaisesti ja perustellusti niin, että lain edellyttämät tehtävät ja vaatimukset voidaan hoitaa. Mielestämme esimerkiksi kunnan tehtävissä tulisi säätää tarkkarajaisemmin yhteistyövelvoitteesta alueellisten yleiskaavojen laadinnassa, mikäli tätä vastuuta halutaan siirtää merkittävästi maakuntakaavoista yleiskaavoihin.

### **Kommentit luvusta 3 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet**

Hallituksen esityksessä todetaan, että valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoitus ja tehtävät pysyvät voimassa olevan lain kaltaisina. Kuitenkin esityksessä on lisätty voimassa olevaan lakiin myös kansainvälisten tarpeiden toteutuminen sekä ilmastonmuutoksen hillintä ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen.

Tavoitteena on edistää kansainvälisiä velvoitteita sekä luonnonsuojelualueiden ohella luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien huomioon ottamista alueidenkäytössä ja sen suunnittelussa.

Koneyrittäjien mielestä valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ei pidä laajentaa koskemaan kansainvälisiä tarpeita ja luonnon monimuotoisuuden turvaamista sekä luonnonvarojen kestäväää käyttöä pitää tarkastella täsmällisemmin suhteessa jo voimassa olevaan ympäristölainsäädäntöön ja siihen liittyviin ohjelmakokonaisuuksiin.

### **Kommentit luvusta 4 Maakuntakaava**

Koneyrittäjät toteavat yleisesti, että tavoitteena, maakuntakaavoituksen oikeusvaikutuksen vähentäminen ja yleispiirteisyyden lisääminen, on hyvä.

Muutos ei kuitenkaan saa johtaa siihen, että esimerkiksi valtakunnallisesti merkittävien väyläyhteyksien ja muun alueidenkäytön (erityisesti paljon liikennettä tuottavat, kuten teollisuusalueet, bioenergiantuotantoalueet ja niin edelleen) yhteensovittaminen heikkenee.

### **23 § Maakuntakaavan sisältövaatimukset**

Hallituksen esityksessä esitetään maakuntakaavan sisältövaatimuksiin muutoksia: Niissä vaaditaan kiinnitettävän erityistä huomiota muun muassa alueidenkäytön taloudellisuuteen ja ekologiseen kestävyteen sekä aluerakenteen toimivuuteen sekä ilmastonmuutoksen hillintään ja

ilmastonmuutokseen sopeutumiseen. Hallituksen esityksessä edellä mainitut kohdat ovat pääasiassa hyvin perusteltuja, joskin kaipaavat vielä tarkennusta.

Koneyrittäjien mielestä maakuntakaavan sisältövaatimuksissa täytyy painottaa, että sisältövaatimukset on huomioitava eri toimintojen sijoittamisessa silloin kun eri toimintojen sijoittamisesta aiheutuu maankäytön muutosta. Esimerkiksi metsien tai teollisuusalueen käyttöön ei tule maakuntakaavoituksella esittää sääntelyä, jos alue on tarkoitettu säilyä metsänä tai teollisuusalueena.

Hallituksen esityksessä on lisätty uudeksi sisältövaatimukseksi luonnon monimuotoisuuden vaaliminen (kohta 6.). Sitä ei ole kuitenkaan perusteltu selkeästi, joten katsomme, että maakuntakaavan sisältövaatimuksena luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen vaalimisella ei saa esittää päällekkäistä sääntelyä sektorilainsäädännön, kuten esimerkiksi luonnonsuojelu- tai metsälain kanssa. Jo nykyiset alueidenkäyttölain sisältövaatimukset ovat johtaneet siihen, että metsien käyttöä ohjataan kaavoilla, mikä ei ole esimerkiksi metsänomistajan kannalta oikeudenmukaista.

#### 24 § Maakuntakaavan esitystapa

Koneyrittäjät kannattavat sitä, että maakuntakaavat laaditaan jatkossa valtakunnallisesti vakioidussa tietomallimuodossa. Esitystavan perusteluissa todetaan, että kaavamääräyksiä on tietomallipohjaisessa suunnittelussa mahdollista luokitella suojelu-, rakentamis- ja suunnittelumääräyksiksi.

Perusteluihin pitää lisätä, että kaavamääräyksestä täytyy yksiselitteisesti selvittää, onko kaavamääräys suojelu-, rakentamis- vai suunnittelumääräys, koska tällä erittelyllä on merkitystä kaavamääräysten oikeusvaikutuksiin. Oikeusvaikutusten täytyy selvittää kaavamääräysten yhteydessä.

Kaavamääräysten pitää olla niin selkeitä, että muutkin kuin maankäytön suunnittelijat ymmärtävät mitä kaavamääräyksellä tarkoitetaan, ja mitkä ovat sen oikeusvaikutukset.

#### 26 § Maakuntakaavamääräykset

Koneyrittäjien mielestä alueidenkäytön suunnittelussa pitää kaavoihin sisällyttää vain niitä asioita, joita kyseisellä kaavalla on tarkoitus ratkaista. Kaavoilla ei saa esittää päällekkäistä ohjausta alueella jo sovellettavan sektorilainsäädännön, kuten ympäristönsuojelu-, luonnonsuojelu-, vesi- ja metsälain kanssa.

Päällekkäisellä sääntelyllä aiheutetaan rajapintoja, joissa eri lakien soveltaminen hämärtyy ja syntyy epäselviä tilanteita siitä, mitä lakia on tarkoitus soveltaa ja mihin tarkoitukseen aluetta voi käyttää. Nämä tilanteet aiheuttavat epäselvyyksiä myös eri lakeihin perustuviin korvauskäytäntöihin.

## **Kommentit luvusta 5 Yleiskaava**

### **34 § Yleiskaavan sisältövaatimukset**

Koneyrittäjät kannattavat hallituksen esityksen tavoitetta, että yleiskaavojen sisältövaatimuksissa kiinnitetään erityistä huomiota olemassa olevan yhdyskuntarakenteen ja infrastruktuurin hyödyntämiseen. Vaikka tavoitteena on tiivistää yhteiskuntarakennetta niin maankäytössä on silti huomioitava yhteiskunnan tarvitsemien toimintojen tilantarve.

Tässä tapauksessa puhumme erityisesti maa- ja vesirakentamiseen liittyvistä maa- ja kiviaineksen väliaikaisista varastointi- ja käsittelypaikoista, katujen kunnossapitoon liittyvistä lumien käsittelypaikoista sekä bioenergiantuotantoon liittyvistä käsittelyalueista.

Yleiskaavan sisältövaatimusten kohdan 8. osalta toistamme saman, jonka toimme esiin jo maakuntakaavan sisältövaatimusten (23 §) kohdan 6. kohdalla eli yleiskaavan sisältövaatimuksena luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen vaalimisella ei saa esittää päällekkäistä sääntelyä sektorilainsäädännön, kuten esimerkiksi luonnonsuojelu- tai metsälain kanssa.

### **35 § Yleiskaavan esitystapa**

Koneyrittäjät pitävät erittäin tärkeänä, että yleis- ja asemakaavat laaditaan jatkossa valtakunnallisesti vakioidussa tietomallimuodossa. Yleiskaavojen muusta esitystavasta toistamme sen, mitä lausuimme maakuntakaavojen esitystavasta.

### **37 § Yleiskaavamääräykset**

Toistamme yleiskaavamääräysten kohdalla mielipiteemme siitä, että alueidenkäytön suunnittelussa pitää kaavoihin sisällyttää vain niitä asioita, joita kyseisellä kaavalla on tarkoitus ratkaista. Kaavoilla ei saa esittää päällekkäistä ohjausta alueella jo sovellettavan sektorilainsäädännön, kuten ympäristönsuojelu-, luonnonsuojelu-, vesi- ja metsälain kanssa.

Suojelumääräysten kohdalla lain perusteluissa todetaan, että ne voivat olla myös määräaikaista. Koneyrittäjien mielestä alueiden käyttöä rajoittavien suojelumääräysten tulisi aina olla määräaikaista, jotta rajoitusten tarpeellisuutta voitaisiin tarkistaa säännöllisesti.

#### **Kommentit luvusta 6 Asemakaava**

Korostamme asemakaavojen kohdalla myös sitä, että ne tulee laatia jatkossa valtakunnallisesti vakioitussa tietomallimuodossa. Näkemyksemme mukaan myös asemakaavojen sisältöä ja kaavamääräyksiä koskevat samat perustelut kuin muita aiempia kaavatasoja.

Alueidenkäytön suunnittelussa tulee kaavoihin sisällyttää vain niitä asioita, joita kyseisellä kaavalla on tarkoitus ratkaista. Kaavoilla ei tule esittää päällekkäistä ohjausta alueella jo sovellettavaan lainsäädäntöön.

#### **Kommentit luvusta 7 Vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset säännökset**

-

#### **Kommentit luvusta 8 Tuulivoimarakentamista koskevat erityiset säännökset**

Koneyrittäjät eivät kannata hallituksen esitystä tuulivoimarakentamista koskevien erityisten säännösten kohdalla, koska mielestämme esitetty minimietäisyysvaatimus oh-jaa tuulivoimaloiden rakentamista enenevässä määrin metsiin aiheuttaen metsäpinta-alan pientymistä sekä yleiskaavan laajentuvien sisältövaatimusten kautta rajoituksia metsien käytölle.

Esitämme, että tuulivoimalle ei tule esittää minimivaatimusta asutuksen ja voimaloiden välille vaan tuulivoimarakentamista pitää ohjata todellisten vaikutusten arvioinnin perusteella.

Lisäksi huomautamme, että mikäli tuulivoimarakentamiselle ja aurinkovoimarakentamiselle säädetään erityissäännöksiä yleiskaavaan helpottamaan ja yksinkertaistamaan ympäristö- ja rakennuslupaprosesseja, pitää vastaavat säännökset laatia myös huoltovarmuuden kannalta oleellisille bioenergiantuotantoon tarvittaville alueille (terminaaleille, varastokentille).

#### **Kommentit luvusta 9 Aurinkovoimarakentamista koskevat erityiset säännökset**

Koneyrittäjien mielestä aurinkovoimaa tulee sijoittaa ensisijaisesti jo asuttuun ympäristöön, huomioiden yhteiskunnan tarvitsemat muut tilat (maa- ja kiviainesten läjitysalueet, lumenkäsittelypaikat jne.), ja sellaisiin kohteisiin, jotka eivät aiheuta hiiltä sitovan metsämaan pinta-alan pientymistä.

Lisäksi huomautamme, että mikäli aurinkovoimarakentamiselle ja tuulivoimarakentamiselle säädetään erityissäännöksiä yleiskaavaan helpottamaan ja yksinkertaistamaan ympäristö- ja rakennuslupaprosesseja, pitää vastaavat säännökset laatia myös huoltovarmuuden kannalta oleellisille bioenergiantuotantoon tarvittaville alueille (terminaaleille, varastokentille).

#### **Kommentit luvusta 10 Ranta-alueita koskevat erityiset säännökset**

-

#### **Kommentit luvusta 11 Kaavoitusmenettely ja vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa**

Vähäisestä asemakaavan muutoksesta säädetään alueidenkäyttölain 79, 80 ja 83 §:ssä. Tie- ja ratasuunnitelmien laatimisen ja hyväksymisen yhteydessä on usein tarpeen tehdä vähäisiä asemakaavan muutoksia, jotta suunnitelma olisi asemakaavan mukainen.

Koska nämä muutokset ovat usein pieniä, vain muutamaan osalliseen vaikuttavia muutoksia, katsomme, että niiden osalta vähäisen asemakaavan muutoksen laajempi käyttö olisi perusteltua kunnan resurssien tehokkaamman käytön kannalta. Asemakaavan muuttaminen ja kumoaminen ovat hitaampia prosesseja.

#### **Kommentit luvusta 12 Asemakaavan ja yleiskaavan laatimisaloite ja asemakaavan ja yleiskaavan laatiminen yhteistyössä**

-

#### **Kommentit luvusta 13 Merialuesuunnittelu**

-

#### **Kommentit luvusta 14 Kansallinen kaupunkipuisto**

-

#### **Kommentit luvusta 15 Valtion rajat ylittävät ympäristövaikutukset**

-

#### **Kommentit luvusta 16 Pakkokeinot ja seuraamukset**

-

#### **Kommentit luvusta 17 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto koskevat säännökset**

-

#### **Kommentit luvusta 18 Muutoksenhaku**

-

**Kommentit luvusta 19 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto ja voimaantuloa koskevat säännökset**

-

**Kommentti luvusta 20 Erinäiset säännökset**

-

**Kommentit luvusta 21 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset**

-

**Kommentit alueidenkäyttölain muuttamisesta (liitelaki, nimike muuttuu laiksi kaavojen toteuttamislainsiksi)**

-

**Kommentit rakentamislain muuttamisesta**

-

**Luonnos uudeksi alueidenkäyttöasetukseksi viimeistellään ja siitä pyydetään lausunnot syksyllä 2025. Jos haluatte jo nyt antaa siitä kommentteja niin voitte tehdä sen tässä.**

-

Järvinen Ville

Koneyrittäjät ry - Ville Järvinen, toimialapäällikkö (maarakennus) / Matti  
Mäkelä, edunvalvontapäällikkö